

بررسی علل کاهش قیمت جهانی نفت

بازی ریسک‌های ژئوپلیتیک

احتمالاً روزهای خوش کسب دلارهای نفتی برای کشورهای تولیدکننده نفت در جهان به سرآمده است. اما این خود نشان از بهبود اوضاع جهانی دارد.

روند کاهنده قیمت نفت در بازارهای جهانی، از اوایل ژوئیه گذشته آغاز شده است. قیمت نفت در روز سه‌شنبه، پنجم اوت (پانزدهم مردادماه)، به پایین‌ترین سطح خود طی سه ماه گذشته رسید. در این روز، قیمت نفت خام سبک شیرین در بورس کالای نیویورک با ۲ دلار و ۲۴ سنت کاهش به ۱۱۹ دلار و ۱۷ سنت تنزل کرد. همچنین هر بشکه نفت برنت در یای شمال برای تحویل در ماه سپتامبر، با ۲ دلار و ۹۸ سنت کاهش به بشکه‌ای ۱۱۷ دلار و ۷۰ سنت رسید. قیمت نفت در روز هشتم اوت (هجدهم مردادماه) نیز، روند نزولی خود را ادامه داد و برای چهارمین هفته پی‌درپی با کاهش مواجه بود.

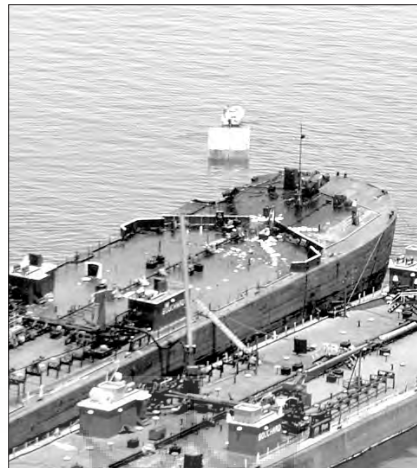
ناظران بازار، افزایش نسبی ارزش دلار را یکی از عوامل توقف روند افزایش قیمت‌های جهانی نفت قلمداد می‌کنند. دلار در روز هشتم اوت، بالاترین تغییر روزانه ارزش خود را در برابر یورو، طی هفت سال گذشته به ثبت رساند. این امر کنار سایر عوامل - موجب شده است قیمت نفت با بیش از ۳۰ دلار کاهش در - در مقایسه با قیمت‌های ماه ژوئیه، به کمتر از ۱۱۵ دلار برسد.

مایکل لینچ، مدیر مؤسسه تحقیقات استراتژیک اقتصاد و انرژی وینچستر در ماساچوست، در این زمینه می‌گوید: «در شرایطی که ارزش دلار روند کاهنده‌ای را شاهد بود و ذخایر نفت نیز چنین روندی داشتند، سرمایه‌گذاری برای نفت خام از توجیه اقتصادی بالایی برخوردار بود. اما اکنون که دلار در حال بازبایی ارزش و جایگاه خود می‌باشد، علاقه سرمایه‌گذاران به این بازار کاهش یافته است.»

گریت زامبو، یک معامله‌گر نفتی در مونیخ در این زمینه معتقد است: قیمت نفت تابع رابطه یورو - دلار است که این رابطه با افزایش ارزش دلار در حال کاهش بوده و منجر به کاهش قیمت نفت می‌گردد. وی می‌افزاید: «البته با انتشار گزارش‌ها و پیش‌بینی‌هایی در خصوص کاهش رشد اقتصادی در جهان، نگرانی‌هایی در خصوص کاهش تقاضا برای نفت وجود دارد.»

دلار در مدت اخیر، بیشترین میزان افزایش ارزش هفتگی خود را به نسبت دو ماه گذشته در برابرین ژاپن شاهد بوده است. یورو در هفته جاری و پس از آن که ژان کلود تریشه، رییس بانک مرکزی اروپا از افزایش ریسک در زمینه رشد اقتصادی خبر داد، برای چهارمین هفته متوالی ارزش خود را در برابر دلار از دست داده است. ارزش یورو در برابر دلار به ۱/۵ واحد کاهش یافته است که این رقم از ۲۷ فوریه تاکنون، بی‌سابقه بوده است.

شدت کاهش قیمت نفت در بازارهای جهانی، به

اندازه‌ای بود که حتی انتشار خبر انفجار خط لوله نفت باکو - تفلیس - جیحان که بر اساس آخرین اطلاعات موجود، بیش از یک درصد از نفت خام مصرفی جهان از طریق این خط لوله به بازارهای جهانی منتقل می‌شود، نتوانست جلوی روند کاهنده قیمت نفت را بگیرد. این در حالی است که برخی گزارش‌ها نشان می‌دهد بازسازی این خط لوله بر اساس خسارت‌های وارد شده به آن، می‌تواند تا سه ماه به طول بینجامد.

کاهش ریسک‌های ژئوپلیتیک

توقف روند افزایشی قیمت نفت در بازارهای جهانی، تنها ناشی از افزایش ارزش دلار در این بازارها نیست. افزایش ارزش دلار در بهترین شرایط می‌تواند بخشی از تقاضای نفت به عنوان یک کالای سرمایه‌ای در بازارهای آتی تعدیل و قیمت‌ها را کاهش دهد. تعدیل لحن صحبت طرفین مناقشه هسته‌ای ایران و آغاز مذاکرات و اعلام اراده طرفین برای پایان دادن به بن‌بست ایجاد شده در روند حل پرونده هسته‌ای ایران، از دیگر عوامل کاهش التهاب بازار نفت، طی روزهای اخیر بوده است. بسیاری از کارشناسان، معتقدند بازار نفت طی دو سال اخیر، عملاً در شرایط ملتهب و با ریسک بالا به ترسیم چشم‌اندازهای خود پرداخته است. تداوم خصومت‌ها در منطقه خاورمیانه و تشدید تهدیدات از سوی طرفین، می‌تواند خاورمیانه را - که محل تأمین بیش از دو سوم نفت خام مصرفی دنیا است - عملاً از مدار عرضه نفت خارج کند. در این شرایط، ریسک منطقه در کلیه محاسبات آتی بازار به خودی خود، در قالب افزایش قیمت‌های نفت لحاظ می‌شود. اما آغاز مذاکرات ایران با گروه ۶+۱ و حضور نماینده ایالات متحده برای اولین بار در این مذاکرات،

توانست سیگنال‌های امیدبخشی را روانه بازارهای جهانی نفت سازد.

دولت عراق نیز با کاهش تنش‌ها و درگیری‌های نظامی در داخل این کشور، اخیراً برنامه خود را برای افزایش عملیات اکتشاف نفت و افزایش میزان ذخایر اثبات‌شده نفت خام خود اعلام کرده است. به موجب این برنامه، میزان تولید نفت عراق با ۵۰۰ هزار بشکه افزایش، طی ماه‌های آینده به ۳ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. برآوردها نشان می‌دهد عراق را باید از مهم‌ترین پتانسیل‌های بازار جهانی نفت دانست، چراکه استقرار آرامش در این کشور و تثبیت و توسعه ظرفیت‌های تولید نفت از منابع غنی نفتی آن، بازار نفت را شاهد روزهای پررونقی خواهد کرد.

با این حال، روند کاهنده قیمت نفت، حاکی از حقایق دیگری نیز هست که کارشناسان با تشدید روند افزایشی قیمت در ماه‌های گذشته، در خصوص آن هشدار داده بودند. کاهش رشد اقتصادی در کشورهای بزرگ مصرف‌کننده نفت خام و فرآورده‌های نفتی و حرکت به سوی استفاده از سوخت‌های جایگزین، مهم‌ترین عواملی هستند که با وجود رشد تقاضا در اقتصادهای نوظهور به خصوص در منطقه آسیا (مانند چین و هند)، روند افزایشی درآمد تولیدکنندگان بزرگ نفت را تهدید می‌کند.

بر اساس نظرسنجی انجام شده از سوی رویترز، کاهش میزان تقاضای نفت در کشورهای توسعه‌یافته در نتیجه رشد افزایشی قیمت‌های نفت، بیش از مصرف شدید این ماده در کشورهای در حال توسعه خواهد بود. بر اساس نتایج این نظرسنجی، قیمت نفت در ماه‌های آینده کاهش یافته و میانگین قیمت نفت خام سبک شیرین آمریکا در سال ۲۰۰۸ به بشکه‌ای ۱۱۶ دلار و ۹۹ سنت خواهد رسید. میانگین قیمت نفت خام در سال ۲۰۰۷، معادل ۷۲ دلار و ۳۰ سنت بود.

بر اساس پیش‌بینی مزبور، روند کاهنده قیمت نفت در سال آینده میلادی ادامه یافته و به ۱۱۵ دلار و ۷۷ سنت در هر بشکه خواهد رسید. قیمت نفت خام سبک شیرین آمریکا، با تداوم روند کاهنده خود در سال ۲۰۱۰ به بشکه‌ای ۱۰۹ دلار و ۹۰ سنت بالغ خواهد شد.

روند تحولات اقتصادی و سیاسی اخیر در بازار نفت نشان می‌دهد، سیر قیمت‌ها نمی‌تواند همواره صعود، باشد. اما تداوم این روند می‌تواند قیمت بالای سایر سوخت‌های جایگزین (انرژی‌های تجدیدپذیر) را قابل رقابت با قیمت‌های نفت خام و فرآورده‌های نفتی نموده و در نهایت، با توجه به مزایای زیست‌محیطی سوخت‌های مزبور، این حامل‌های انرژی، جایگزین سوخت‌های فسیلی، به خصوص نفت خام در سبد انرژی مصرفی کشورها شوند. به هر حال، اتفاقات مثبتی که اخیراً در سطح جهان و خصوصاً در سطح منطقه خاورمیانه به عنوان مرکز نفت جهان در شرف وقوع است، زمینه را برای کاهش قیمت نفت فراهم کرده است. ■